

Polsky, Miet Smet en Jeanne Vercheval. Doel van de reeks is een hommage (bestaat er ook een 'femmage'?) te brengen aan grote vrouwen die zich hun leven lang hebben ingezet voor de gelijkberechtiging van vrouwen in België. Het is een eerbetoon aan de eerste pioniers, de wegbereiders van de emancipatiebeweging.

De biografie van Marijke Van Hemeldonck toont het parcours van een gedreven militante. Vanuit een cultuurminnend thuisgezin met een inspirerende grootmoeder, werd het engagement van de jonge Marijke al vroeg aangewakkerd door uitstekend onderwijs, inspirerende leerkrachten en de idee dat de wereld groot is en 'dat die wereld van ons is'. Vanuit verschillende invalshoeken wordt de levensloop van Marijke belicht. Eerst was er het beginnend activisme in het blad *Links, voor een strijdend socialisme*, waarin haar toen al vlijmscherpe pen opviel. In de jaren 1960 en later volgden haar engagement in de vrouwenwerking van het ABVV, het Actiecomité Gelijk Loon voor Gelijk Werk, de tweede feministische golf met de eisen voor abortus en contraceptie en de vrouwenwerking binnen de socialistische partij. Later kwam er het internationale luik bij met een Europa mandaat, de Wereldvrouwenconferenties van de Verenigde Naties, waar gendergelijkheid over de landen en partijgrenzen heen aan belang won. Tussen 1982 en 1994 zetelde ze in het Europees Parlement, waar ze de ongelijkheden op de agenda zette.

Het boek is chronologisch en tegelijk thematisch opgevat. Dat laatste maakt deze biografie ook bijzonder interessant, omdat de publicatie daarmee verder gaat dan de levensloop van een gedreven feministe, maar de lezer ook bij de basis en de uitbouw brengt van sociale structuren en evoluties waar we vandaag niet meer of juist nog heel veel bij stilstaan. Zo is er het Actiecomité Gelijk Loon voor Gelijk Werk, dat ontstond in de jaren 1960 naar aanleiding van de staking van de arbeidsters in FN Herstal. Ook vandaag nog is het thema gelijk loon voor gelijk werk actueel, getuige daarvan de campagnes Equal

Pay Day, die de progressieve vrouwenbeweging zij-kant jaarlijks organiseert in samenwerking met het ABVV. Andere thema's waarrond Marijke Van Hemeldonck werkt en mobiliseert zijn tot op vandaag strijdpunten voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen: de combinatie tussen job en privé, de strijd tegen seksisme, de abortuswetgeving ... De biografie is daarom een levende getuigenis, vanuit het perspectief van één vrouw, over een tijdsbeeld dat belangrijke verwezenlijkingen in herinnering brengt op het vlak van gendergelijkheid. Het boek, zorgvuldig geschreven door samensteller en auteur Els Flour, archivaris bij het Archiefcentrum voor de Vrouwengeschiedenis, is een belangrijke aanwinst om de evolutie van de strijd voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen over verschillende decennia te schetsen.

Vera CLAES, nationaal secretaris zij-kant

Marijke Van Hemeldonck, socialiste en feministe is gratis te bestellen op het nummer 02 233 42 65 of via de website van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (www.igvm-iefh.belgium.be).

Mag ik dit vertellen?

Stemmen uit de Gentse weeshuizen (1945-1984)

Lieselot DE WILDE & Bruno VANOBBERGEN

Lieselot DE WILDE & Bruno VANOBBERGEN, *Mag ik dit vertellen? Stemmen uit de Gentse weeshuizen (1945-1984)*, Leuven: Acco, 2012, 112 pp., ISBN: 978 90 334 8621 0.

'Mag ik dit vertellen?' is een vraag die Lieselot De Wilde vaak te horen kreeg bij haar onderzoek naar Gentse weeskinderen in de periode 1945-1984. Het toont aan hoe de gewezen bewoners van de Gentse weeshuizen getekend zijn door hun verblijf daar.

Door de Wet op de kindbescherming uit 1912 kon de overheid de rol overnemen van ouders die niet voldeden aan de burgerlijke opvoedingsopvattingen. Hun kinderen werden niet alleen meer gezien als een gevaar voor de maatschappij, maar moesten vanaf toen ook zelf behoed worden voor de gevaren van die maatschappij. Voortdurend creëerden filantropen, juristen en medici nieuwe categorieën 'risicokinderen'. De term 'weeskind' was dan ook veelal niet van toepassing op de vroegere bewoners van het weeshuis van de Gentse Commissie van Openbare Onderstand (het huidige ocmw). De facto ging het om minderjarigen in preciaire gezinssituaties. Vooral na de Tweede Wereldoorlog daalde het aantal volle wezen door de verbeterde levensstandaard en kwamen er overwegend kinderen van alleenstaande, gescheiden of ongehuwd samenwonende ouders in weeshuizen terecht. Ze werden gecategoriseerd als 'sociale gevallen'.

Bij de opname in het weeshuis werden broertjes van zusjes gescheiden en alle persoonlijke bezittingen afgenomen. De kinderen kregen er een uniform en een nummer en werden er collectief opgevoed met veel orde en regelmaat. De Gentse weeshuizen vormen een perfecte illustratie van de pedagogische paradox 'grootbrengen door klein te houden'. Toen ze het weeshuis verlieten, waren de meesten compleet onvoorbereid op hun nieuwe leven.

Het onderzoek vertoont heel wat gelijkenissen met het onderzoek dat Amsab-ISG in 2010 voerde naar vakantiekolonies¹: uniformiteit, disciplineren en hygiënische richtlijnen waren ook daar het adagium. Net als in de weeshuizen was er een strak dagschema, werd de post gecontroleerd en werd je gestraft als je bord

niet leegat of in je bed plaste. De getuigen zijn daarover nu nog vaak verontwaardigd, hoewel het voor hen maar een periode van een paar weken betrof. Voor de weeskinderen gold dat regime jarenlang en werd het enkel doorbroken door ... een vakantiekolonie.

De studie van De Wilde leest als een trein door intrigerende herinneringen, zoals die aan de introductie van de onderbroek voor jongens in 1952. Alleen jammer dat de foto's niet gedateerd en beschreven werden en zuiver als illustratie dienen. Wat het meeste blijft, is de eensgezindheid van alle getuigen over het totale gebrek aan affectie en warmte in het leven in een weeshuis.

Martine VERMANDERE,
projectmedewerker Amsab-ISG

- 1 Martine Vermandere, *We zijn goed aangekomen! Vakantiekolonies aan de Belgische kust [1887-1980]*, Brussel/Gent: ASP Editions/Amsab-ISG, 2010.

AUTEURS

Christiaan Engberts (°1982) behaalde in 2010 een master in de filosofie aan de Universiteit Leiden. Twee jaar later rondde hij aan dezelfde universiteit zijn onderzoekmaster af aan het Instituut voor Geschiedenis binnen de specialisatie Migration and Global Interdependence. Momenteel werkt hij binnen dit instituut als promovendus in het onderzoeksproject *The Scholarly Self: Character, Habit and Virtue in the Humanities, 1860-1930*.
c.a.engberts@hum.leidenuniv.nl

Marc Reynebeau (°1956) is historicus (UGent) en senior writer bij de krant *De Standaard*. Hij publiceerde onder meer *Een geschiedenis van België* (2009) en *Het nut van het verleden* (2006).
marc.reynebeau@standaard.be

Matthijs van der Beek (°1989) studeerde in augustus 2013 cum laude af aan de masteropleiding Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief van de Universiteit Utrecht. Zijn historische interesse gaat voornamelijk uit naar diplomatie, mensenrechten, oorlog en technologie. Het artikel in deze *Brood & Rozen* komt voort uit zijn masterproef *Het verzet tegen de kruisraketten. De antikernwapenbewegingen in Nederland en België in vergelijkend perspectief, 1979-1985*. Amsab-ISG en Vrede vzw bekroonden dit werk in januari 2014 met de Prijs André De Smet, een aanmoedigingspremie voor onderzoek naar vredesproblematiek.
matthijsvanderbeek@gmail.com

Martine Vermandere (°1964) is licentiate Nieuwste Geschiedenis (UGent) en master Cultuurmanagement (UA). Ze werkte voor het Centrum voor Stadsvernieuwing van de Stad Gent en vanaf 1991 voor Amsab-ISG. Van 1998 tot 2013 was zij coördinator van de Antwerpse afdeling. Sinds de stopzetting daarvan is ze verbonden aan de publiekswerking en werkt ze aan diverse projecten in Amsab-ISG.
martine.vermandere@amsab.be